238. szám.

A „KELET“ előfizetési dija:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 16 frt.
Fél évre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 6 kr.
Megjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.
Szerkesztői és kiadói szállás: főtér 4-ik szám.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési dijak.
Egy négyszög czentiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.
Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapesten: Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések felvételi irodája Budapesten Szervitatér 3. sz.
Nyilttéri czikkek gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

Tizedik évfolyam. 1880. Kolozsvár, szombat, október 16

Előfizetési felhivás

a

„KELET“ 1880. utolsó évnegyedére

A „Kelet“ előfizetési ára:

Egész évre . . . . . 16 frt.
Fél évre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 „ 50 kr.

ERDÉLY.

VI.

Közelebbről Erdélynek egy tekintélyesebb (kormánypárti) képviselője előtt volt szó azon gazdasági válságról, mely a földbirtok nagy mérvü mozgósitásában nyilvánul, minek, ha útját törvényhozásilag nem állják, általános bomlásra vezet. Ő azon nézetének adott kifejezést, miszerint ohajtandó volna az ingatlanoknál a tulajdon megszerzésének korlátokat keresni, p. o. a kényszer-eladásokat csakis bizonyos évi zálog-jog megszerzésére reducalni, mi által a végrehajtás hitelező részéről veszitene ingeréből. Ez eszmét részünkről aláirjuk, mint óvintézkedést, mely a fenforgó veszélyben leli igazolását; csak is az u. n. törlesztési kölcsönök képezhetnének kivételt az ily korlátozás alól, a földbirtokos csak is az ily fajta hitelt fordithatja hasznára; kivánatos, hogy ez csorbulást ne szenvedjen és ily természetü teherré legyen convertálható minden rá nézve veszélyesebb követelés. Szokatlan eszköz, melyet a nyugati államok praxisából levont elmélet sok tekintetben repudial, de jogosult, hol a kezdetleges fejlődési állapot az anyagi érdekeket, még felette össze nem kuszálta és e mellett nemzetiségi érdek is parancsol.

Egy másik eszköz volna az uzsora erélyes megtámadása; alig van nap, hol a sajtó ne sürgetné ez ügyet; a törvényhozás és kormány kelletlen magatartása oly benyomást tesz, mintha félne tőle, mi annál indokoltabbá teszi annak gyors megoldását. Volt idő midőn Angolországban a bankjegy hamisitás halállal lett büntetve, mert a belforgalom hathatós eszközét fenyegette, ott pedig éber figyelem örködik az anyagi érdek felett. Azon eljárás között, midőn az uzsorást időről-időre a Dunába lökik, mint Oláhországban, és a között, midőn magyar nemességgel diszitik fel, van egy közép út, mely a bűnügyi eljárásban volna feltalálható, ilyenné lenne minősitendő e szabad lábra helyezett erkölcsi botrány. Ma társadalmi tisztességet élveznek olyanok, kiknek életfoglalkozásuk körmönfont furfanggal kifosztani egész családokat és végre kitaszitani őket oda, hol könyöradomány óvja meg az elveszéstől. Bizonyára, ha az uzsora minden rejtekében üldözve volna meggyalázó büntetéssel, — visszaszorulna oly rétegekbe, hol más bűnök üzik sötét mesterségöket, mig ma nem egyszer triumviratusok alakulnak meglepő cinismussal, uzsorás ügyvéd és biróból, aztán jaj a boldogtalannak, ki működési spherájokba kerül.

Egyideüleg szabályozandók volnának a takarék-pénztárak és velök rokon pénzintézetek, uzsorás korunknak e szelidebb alakulásai, melyek az általános pangás közepette oly termékeny talajra találtak hazánkban, hogy alig van város, hol palotával, elégedett részvényesek és emelkedő alaptőkével ne birnának. Mig Ausztriában az ily intézetek nagy részt hatóságiak, nem nyerészkedő actionariusok tulajdonai, addig nálunk ujabb időben leghálásabb neme volt a pénzelhelyezésnek, az ily fajta részvény-vásárlás. Pedig világos, ha a tőke, mit egy ily intézet magához von, az illető adós valódi tőkéjét nem nyereségi többletét képezi, ugy az intézet parazita életet él, mely a nemzeti vagyont reproductió útján nem gyarapitja, de egyszerüen áthelyezi, végkép elválasztva azt a talaj vagy más nemü, ugy lehet productiv vállalattól. Legtöbb országban igen szigoru szabályzat alatt állnak ez intézetek, kénytelenek jótékonyan hatni, mert ugy alaptőkéjök, mint annak járuléka éppen a szükséges minimumig korlátoztatik, betétek mindössze pár hóra engedélyeztetnek, a kikölcsönzött pénzek csekély kamatjaik által a kis iparosnak valódi kisegitői, kit egyszersmind takarékosságra szoktatnak. Nagyobb tőkére vonzerővel nem birnak; ez kénytelen vállalat, talajberuházás, vagy állam papirban keresni elhelyezést, hol pedig az állam hitelét gyarapitja, meg van nehezitve a lehetőség, hogy egyes leleményes consortiumok, csupán a pénz természetes hatalma által, honfitársaikat fosztogassák. Ha azon bankfiokok, melyek ma üzlet nélkül károkkal fedezik regijöket, utasitva volnának, hogy rövid úton törlesztési hitelt közvetitsenek, legalább a nagy és közép birtokos azon helyzetben volna, hogy ügyvédi közbenjárás nélkül viszonyosan olcsó hitelhez jusson. Egyfelől a helyszinén működő közegei által maga a bank is nagyobb biztonsággal járhatna el, szélesebb körben helyezhetvén el ily czélokra szánt tőkéjét, más felől a vidéken is általánossá válnék a gyakorlatban levő eljárás ösmerete, el volna háritva egy nagy akadály, mely ma nagyrészt a közvetitéstől való félelemben áll.

Grót Bethlen István.

A magyar delegatio tagjai e hó 18-án délután 5 órakor a képviselőház pénzügyi bizottságának tanácskozási termében értekezletre jönnek össze.

—

A kormány legközelebb három püspököt ruházott fel a valóságos belső titkos tanácsosi czimmel és méltósággal. A szombathelyi püspök Szabó Imre, a szatmári püspök Schlauch Lőrincz és a pécsi püspök Dulánszky Nándor; a szerencsések, kiket az a kitüntetés ért.

—

A bécsi román követ, ki Károly fejedelemmel Budapestre érkezett, tegnap meglátogatta Tisza Kálmán ministerelnököt és közölte vele, hogy Károly fejedelem szivesen óhajtaná a magyar ministerelnököt megismerni. Erre a ministerelnök délután 4 órakor a fejedelemnél látogatást tett s hosszabb ideig értekezett vele. — Röviddel ezután Károly fejedelem visszaadta a ministerelnöknek a látogatást. — Szapáry pénzügyminister is megfordult tegnap a román fejedelemnél. (B. C.)

—

A párisi általános szabadalmi kongressusra a kereskedelmi minister — mint a „B. Corr.“ irja — magyar megbizottak gyanánt Hegedüs Sándor országgyülési képviselőt, ki már az 1878-diki szabadalmi kongresszusnak is alelnöke volt, és Herich Károly osztálytanácsost küldte ki.

KÜLFÖLD.

Azon jegyzék, melyet a porta Dulcigno feltétlen átadását a nagyköveteknek kijelentette, igy szól:

„A szultán ő császári felsége külügyi hivatalának alólirt minisztere utasittatott kormánya által, hogy a következőkben adja tudtára a nagykövet urak ő exczellencziájoknak, hogy a fényes porta, uj bizonyitékát akarván adni loyalitásának és jóakaratának, ezennel kijelenti, hogy Dulcignót átengedi, s rögtön kategorikus utasitásokat fog adni a helyi hatóságoknak, hogy a város békés eszközök alkalmazásával átadassék a montenegrói hatóságoknak. Az átengedési föltételek szabályozását egy konvenczió lesz hivatva közvetiteni.

„Az ottomán kormány, mely ez áldozatot csupán a hajóhadi tüntetés mellőzésének czéljából hozza meg, reményli, hogy e rendszabály által a nevezett hajóhadi tüntetés teljesen el lesz háritva.

Asszim.“

E rendelethez több felől jelentik, hogy a dulcignói tengeri hatóság már intézkedéseket tett a város haladéktalan átadására, sőt egy angol lap szerint Bozo Petrovics tábornok már el is indult, hogy átvegye a város parancsnokságát.

Tény, hogy eme jelentésekben egyetlen szó sincs az albánokról. A porta békés eszközök alkalmazásával akarja átadni s ugy látszik egyáltalában nem kételkednek ennek sikerében.

Természetes következménye ez átadásnak a lehet, hogy Anglia akcziója, a hajóhadi tüntetés ugy Dulcignó előtt, mint a török szigetek ellen, megfeneklik, annál is inkább, minthogy ujabb hirek szerint az a hires „európai konczert“ annyira dissonáns, hogy Ausztria-Magyarország, Németország és Franczia-ország, kathegoriczé kijelentették, hogy az angol által ajánlott tervben aktiv módon nem vehetnek részt.

A mai lapokban foglalt táviratok arról is beszélnek, hogy Gladstone nem akarja Dulcignó átadását tudomásul venni, hanem a berlini határozatok több más pontjának végrehajtása miatt is erőszakos rendszabályokhoz hajlandó nyulni még azon esetre is, ha erre Európától mandatumot nem is kapna.

A képviselőház pénzügyi bizottságából.

— oct. 13.

A népnevelési szükséglet rovata alatt felvett 860,000 frtnyi összeg megszavazásánál érdekes adatok terjesztettek elé. Ugyan is. Az 1879. év végén 15,715 iskola volt a melyekben 21,421 tanitó működik.

Az iskolák között 1538 községi, 13,688 felekezeti, 238 magán és 215 állami.

Felosztásukra nézve 71 felső népiskola, 94 polgári iskola s 15,550 elemi iskola van.

Az állami iskolák száma, már a jelen évben is ujra mintegy 40-el szaporodott, sőt ezen kivül a tanitóképezdék mellett is 23 létezik. A népnevelésre forditott egész összeg (az 1879. tanév végéni adatok szerint) 9.539,818 frtot vett igénybe.

Ezen összegtől:

Ingatlan vagyon jövedelmét képezi	716,452 frt
Tőkék kamatait	284,046 „
Tandij czimén befolyt	1.318,533 „
Segélyekből, még pedig:	
állami	637,213 „
községi	3.516,873 „
egyházi	3.523,975 „
egyéb forrásu	542,646 „

A kereskedelmi kamara költségei 4000 frt. A tanitóképezdék közös költségei 8000, tornapóttanfolyamok 7000 s az elemi s polgári tanitónőképezdék rovata alatt 198.000.

A kisdedóvodákra nézve a következő hivatalos adatok terjesztettek elé 18,000 volt 1878-ban a kisdedóvodákba járók száma, 1879-ben 25.000-re emelkedett s 20.000 frt állami segélyben részesültek, — most 53.000 frtra emelkedett a segély is. A kormány jövőre is minden lehetőt megtesz.

A néptanitók nyugdij-intézete részére 150.000.

A néptanitók lapja kiadására előirányzott 10.000 frt. A budapesti felsőbb leányiskola rovatánál megszavaztatik 45,450 frt, a máramarosszigeti és trencséni felsőbb leányiskolára 10.000 forint, a váczi siketnémák intézetére 35,000 forint, a budapesti vakok orsz. intézetére 31,900 forint, az egyetemi épületek létesitésére felvett kölcsön kamat és törlesztési szükségletre 146 ezer 322 forint, az egyetemi boncztani intézet felépitésére felvett kölcsönök törlesztésére és kamatjául 21,000, az egyetemi belkóroda felépitésére felvett kölcsön kamat és tőketörlesztésére 21,000.

Az országos zeneakadémia és szinitanoda költségvetésének tárgyalásakor, tekintet forditatván a zenede kérvényeire is, hosszas vita után megállapodás történt, hogy a zeneakadémia és szinitanoda rendes előirányzatából 500 s a rendkivülieikből 1000 frt törültetvén, azzal a zenede segélyeztetik ez évre.

Iparmuzeum költségvetése 10,400 frtban hagyatott helyben. A magyar müvészeti ösztöndijakra 1260 frt. A képzőmüvészet czéljaira 15,000 frt. A képzőmüvészeti társulat segélyezésére 4000 frt és a történelmi müemlékek felkutatására, kiásatására, fölvételére, lajstromozására, kiadása és felügyelésére 18,000 frt.

A vajda-hunyadi vár fentartására előirányzott 1000 frt. A m. történelmi irodalom történeti források és emlékek feldolgozására 15,000 frt. A m. tud. akademia könyvtárának gyarapitására 5000 frt. A m. tud. akademia mathematika és természettudományi osztálya részére országos érdekü kutatásokra stb. 5000 frt. változatlanul elfogadtatnak.

Ezen utóbbi pontnál Zichy gr. ajánlja, hogy jövőre a földrajzi társulat szintén segélyeztessék.

A m. kir. természettudományi társulat segélyezésére 4000 frt, elszegényedett hazai irók vagy ezek családjainak segélyezésére 3500 frt, tornamesterek kiképzésére 5000 frt, elfogadtattak.

BELFÖLD.

Csikmegyei középtanodai ügyek. Pauca e multibus.

A „Magyar Polgár“ valamelyik közelebbről megjelent számában holmi firkoncz „Vigyázatlanság“ czim alatt egy borzasztó üres, s a „Flores Doctorum“-ból kificzamitott idézetekkel (persze, hogy tudományossága mellett tüntessen) bélelt czikket tett közzé. Legyen boldog vele. Én neki csak annyit mondok, hogy ne legyen minden lében kanál, mert ez veszedelmes dolog.

A KELET TÁRCZÁJA.

A TŰZRŐL.

Irta: **Dr. Lindner Gusztáv.**

(Vége.)

Habár az egyházi zsinatok évszázadokon át a Volkánünnepek és a pogány áldozó-tüzek ellen buzogtak, mégis a pogány hajdankor nagy nap-ünnepélyeit is felvéve találjuk a keresztény ünnepek sorába.

A tavasz kezdetének ideje, melyet sok népek mint uj évet tekintenek, a napimádással összefüggő sajátságait átruházta a husvét ünnepére.

A téli napfordulatnak romai ünnepélye (Dies natalis Solis invicti), mely deczember 25-kére esett, a 4-ik századtól kezdve átvitetett a romai katholika egyház kebelébe, melyben miut Krisztus születése napját (a keresztény Dies Natalis) mai napig ünnepelik.

A karácson ünnep melléképét találja a nyári napfordulat ünnepében.

A nyári napfordulat ideje egész Európában a tüzünnepek és örömtüzek ideje vala, melyben a tüz körül tánczoltak, azt átugrálták, tüzes kerekeket meneszttettek a hegyekről a völgyek felé, jelképileg kifejezvén ez által a nap süllyedő futását.

Ide tartozik továbbá az ugy nevezett orientátió, t. i. azon szertartások sora, melyek a halottaknak fekvésére a sirban s az élőknek állására a templomokban vonatkoznak.

Mig a lemenő nap az embernek ősidőktől fogva a halál nyugati országát mutatta, addig a kelő nap az istenség keleti szülőföldje. A siroknak nyugatról kelet felé való helyezése, a templomoknak ezen égirányfelé való épittetése s a papoknak az isteni tisteletnél kelet felé való fordulása olyan szokások, melyek az egész középkoron át megtartatván, nem mentek még most sem fedékenységbe.

A keresztelés szertartását Szt Jeromos világosan adja elő, mondván: „A keresztelés mysteriumába előbb lemondunk arról ki nyugaton van, kinek fölöttünk való hatalma büneinkkel együtt véget ér; aztán kelet felé fordulunk, frigyet kötvén az igazságosság napvilágával, megigérvén, hogy szolgálni fogjuk.

Ez a ritus a görög keleti vallásfelekezet szertartásaiban mai napig fennáll.

Még nincs kiküzdve azon nagyhatalom elleni harcz, mely kivált a nép alsóbb rétegeiben mély és majdnem kiirthatatlan gyökereket vert.

Azon hatalmak között, melyek a népéletet mozgatják s fölötte uralkodnak, a babona kétségkivül a legjelentékenyebbek egyike, nagy kiterjedésü körökben nagyobb hatalom mint a vallás, mely némelykor azt csaknam egészen helyettesiti. Egyaránt ellentétben lévén a vele hevesen küzdő tudománynyal és vallással meglepően szivós kitartást és alig kioltható életerőt mutat.

Nemcsak az egész középkor varázs-mesterségeivel és igézéseivel, a magia, alchymia, nigromancia és pyromancia, jóslóival és szalamandereivel, hanem még az ujkor is boszorkány-hitével, ördög- és rém-kép historiáival dusgazdag anyagot nyujtanának azon fontos szerep feltüntetése iránt, melyet a tüz e sokoldalu babona camera obscurájában viselt. Legyen szabad felhoznom csak egykét példát a babona fonó-kalákabeli bölcsészetéből mely talán azért nem egészen érdektelen, mert hazánk szellemi talajában gyökeredzik.

A házat megóvják a tüztől háromszinü macska, vagy a füzfának szentelt barkái, a mogyorófának ágai, vagy ezerjófü utján.

A gólyák és fecskék fészkeit azért türik a háztetőkön, mert félnek, hogy különben szőreikben tüzet visznek a házra.

A már kitört tüz ellen hatalmasabb eszközöket kell alkalmazni. A Németországban olyannyira divatozott tüzigézés biztos nyomaira nálunk nem akadtam, de aztán vannak nekünk annál kitünőbb más specialitásaink.

Mult augusztus havában a „Függelenség“-nek irták Czeglédről, hogy ott egy vándorszinésztársulat egy borszeszláng utján emelkedésben tartott léggömböt levegőbe eresztett. A magasban meggyulván, a léggömb lezuhant egy házra, melynek teteje náddal vala fedve. A nép kezdetben nem akart oltani, mert azt gondolták, hogy az „boszorkánytüz“, mig értelmes emberek felvilágositották.

Korunkhoz képest meglepő babonának egy még pikánsabb esetét tavaly közölték hazai hirlapjaink Ipolyságról. Mult év november 8-kán Ipolyságban tüz támadt. Hogy ezt elfojtsa, a nép nehány leányt állita a tüz köré nemcsak az évszakhoz, de általában véve feltünően könnyü öltözetben.

Nem szólhattam az idő rövidsége miatt a vadtüzekről, melyeket pásztoraink nyájaik oltalmazására külön szertartások mellett meggyujtanak; nem szólhattam a Szent Iván tüzekről, melyeket a nagy közlekedési vonaloktól távolabb eső vidékek fiatalsága mai napság is meg szokott gyujtani.

A gyujtogatás elleni törvények, az izzó szén s a tüzes vas isten-itéletei, a tüzzel összekötött jogi és népszokásokról, a jelenkor nagyszerü tüzoltó-intézményeiről és tüzkár elleni biztositásáról sem tehettem említést.

A „háztüz-nézés“ kedélyes és költői szokás leirását azért véltem érintetlenül hagyhatni, mert mindenki ugy is ismeri.

Még nagyobb nyugalommal mellőzhettem a modern vegytannak az égetési folyam fölötti nézetei részletezését, mivel igen tisztelt kollegám, Fabini tanár ur e tárgyat már tavaly, kitünően sikerült mutatványok segélyével, kimeritően előadta, kimutatván, miként oldott meg az exact kutatás egy olyan tudományos feladványt, mely több mint kétezer évvel ezelőtt a spekulativ bölcsészet által ugyan szellemdúsan felfogva, de már mindjárt kezdetben ferde irányba tereltetett, s hogy a tudomány most képes kielégitően megmagyarázni az égetési folyamot, mely Lavoisier idejéig bomlásnak, eloszlásnak tartatott, mig mai napság azt, mint éghető test alkatrészeinek egy másik testtel, t. i. az élennyel való egyesülését vagy vegyülését képzelik.

Csupa lehetetlenség levén egy rövid óra mulékony idejében oly terjedelmes tárgyat kimeritni minden irány felé, megoldottnak kell tekintenem feladatomat, ha sikerült némileg feltüntetni a tüz jelentőségét.

Kitünő és főfontosságu szerepe ugy a természet nagy háztartásában, mint az emberiség cultur-életében ma minden kétségen felül állván, nem is vádolhatnók a tüzet önhittséggel és dicsekvéssel, ha elénkbe lépne, titáni erejének öntudatában mondván:

„Már voltam, mikor azt a világot teremtették, mely a ti mindenetek s mégis csak egyik paránya az universumnak; az én pallosommal kergette ki az angyal elődeiteket a paradicsomból; az én fényemnél avatta fel az ur Isten Zarathustrát a jámbor Parsik prophétájául, kik mai napig engem imádnak; általam szólt Jehováh Horeb és Sinai hegyeken Istennek választotta népéhez.

Nélkülem puszta rémképek volnának a tisztitó tüz és a pokol, sőt maga a sátán is.

A világ valamennyi népe felismerte és áldotta isteni erőmet, elég gyakran érezvén ellentállhatatlan hatalmamat.

Valamennyi nép emelt oltárokat az én tiszteletemre, áldozván azokon legdrágábbjukat és legjobbjukat.

Miut czikázó sugár csapok le a haragvó égből a remegő földre és izzó láva-tömegeket hányok megrendülő belsejéből az ég felé.

Örökre semmisitem meg nehány pillanatban évszázados hangya-szorgalmatok által alkotott müveiteket.

Ha Brennus nem hiv vala engem segitségül, soha sem sikerül neki, oly teljesen porba tiporni az örök Rómát.

Én nélkülöm Neró csak fél-szörny maradt volna, nekem köszönhetitek, hogy 18 század mulva Pompejit és Herkulánumot kell föltekeltenetek hamvaikból.

Etelének és Dshingis-Khán-nak hadjáratait én tettem világrenditőkké.

Nélkülöm az iszonyatos inquisitió nem gyujthatott volna meg egyetlen egy máglyát sem.

Az orosz tél nem vala elég erős arra, hogy megállitsa az első Napoleon diadalmenetelét;

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

log! Egyébiránt nagyon sajnálom, hogy azok a nagy fennyen beszélő csiksomlyói barátok csak ilyen szomoru lelkü „ügyvédre“ akadhattak, egy exfrater személyében, ki tulajdonképen azt sem tudja, mit beszél. Irka-firkájára azt hiszem elég lesz a következő idézet: „ne akarjuk bizonyitani azt, mit nem lehet bizonyitni! Különben együgyüségünket ugynevezett irói munkásságunk által annál feltünőbbekké tesszük a közönség előtt.“ Goethe.

Multkori közleményemet pedig a t. szerkesztő ur szives engedelmével bátor vagyok tovább folytatni.

A csiksomlyói tanártestület ez idő szerint 13 tagból áll. Ezek közül világi 8, egyházi 5. Okleveles tanár összevissza van hat. Itt nálunk mindenki tudja, hogy ebből a hatból „négy“ a történelem és földrajzi tanszékre van képesitve — persze ugy, a hogy; mert, nota bene, azt is tudjuk, hogy közülök nehány csak egy csomó bukfencz után sajtolt ki nagy nehezen egy-egy elégséges diplomát — a másik kettő pedig a mathematikára. — Tehát csak két szakra vannak képesitett embereink. Sem a classica philologia, sem a német nyelv, sem a természetrajz- és vegytanra, sem a bölcsészet, sőt még az édes kedves anyanyelvre sincs egyetlen egy qualificált egyénünk is (azt a becsületes ifju embert, a ki volt, elmarták). Már most kérem szivesen, minő lélekkel adhatja a szülő gyermekét egy olyan gymnasiumba, melyről bizonyosan tudja, hogy nevel ugyan, de csak a félszegséget nevelheti, hogy csak nyomorékot produkálhat, ugy az élet, mint a tudomány-egyetem számára? A tudomány-egyetem tanárai is minő lélekkel hihetik el, hogy az ilyen ifju érett? megérett már a tudományok szakszerü tanulmányozására és fejlesztésére?

S a tanügy iránt érdeklődők minő lélekkel szentesithetik az erdélyi püspök bölcs kormányzására bizott iskoláknak tanitó erőkkel való ilyetén elláttatását? Minő reménynyel tekinthet a közönség arra a kétszáz ifjura, kiket soha érettséget sem látott s mégis tanároknak nevezett egyének is tanitanak? Mint például a barátok. Feleljen reá a ki tud.

Mint a multkor is említém, az a csiksomlyói szerzet elég gazdag arra, hogy igazi tanférfiakat képeztessen s az ezekre forditott költségeket megérezze, ha már minden áron működni akar a tanügy terén is. De fájdalom! sem én, sem senki más, erre való törekvést nem láthat. Sőt ellenkezően, bizonyosan tudom azt, hogy az ottani szerzet tagjai közt van egy tehetséges ifju ember, ki érettséget is tett s kit a tartomány főnöke azzal hitegetett, hogy az egyetemre küldi, s a mikor tettre került a dolog: betuszkolta az első normába tanitónak, az emlitettem bakakáplárt pedig (pardon! most jut eszembe, hogy strázsamesterségig vitte fel) főgymnasiumi tanárnak. Nem a legnevetségesebb-é ez az intézkedés? S a mikor a gyermeke sorsáért aggodó szülő az ily hülye eljárás ellen igazságos panasszal lép a nyilvánosság terére, s a csiksomlyói középtanodai testület ily comicus helyzetére teszi figyelmessé a főnhatóságot: elnevezik finánczcznak, zsidónak stb. Jól van! arassák az elvetett magot! Én részemről megtettem kötelességemet s azon jókivánsággal búcsuzom el tőlük:

„Virágozz hát dicső klastrom,
Nagyra termett natio
S hadd maradjon messze tőled
A civilizatio!“

A „finánczcz.“

Moszkvában én döntöttem el a „nagy hadsereg“ sorsát.

Szemetek láttára játszva döntöttem romba Chicago világvárosát és halványitó rémület szálá meg az egész világot, mikor a párisi communards-ok Dynamit és Petroleum, két kedvenczem fegyverei segélyével, a modern Bábelt hinni tanitották hatalmamban, melyet már törve véltetek örök időkre.

Az elem nimbusától megfoszthattak az exakt kutatás emberei, de az elem óriáshatalma még az enyim.

Ki teszi fegyvereiteket oly iszonyatosokká, melyekkel még a legbátrabb szivvel levő először csüggedten száll szembe?

Ha tőlem nem féltek, miért állitatok fel ellenem sok százezer harczosból álló, éjjel nappal kész őrsereget?

S mi lenne, ti háládatlanok, mi lenne, ha én nem volnék, a 19-ik századnak olyannyira magasztalt culturája?

Ki adja a mozdonyoknak és gőzhajóknak csodálatos erejöket; ki szereli fel azokat a hosszu föld és tengeren keresztüli utra; idő- és térnek győztes leküzdésére?

Ki lehel kisértetes mozgékonyságot különben élettelen gépeitekbe, melyek az összes emberi társadalmat gyökerestül való átalakitással fenyegetik?

Ki edzi azokat soha ki nem fáradó tevékenységre?

Minden tüzhelyen lobban ételtkészitő lángom; megmelegitem ugy a nomádok sátrait, mint a fejedelmek palotáit, nélkülözhetlen társatok levén ugy a sarkokon, mint az egyenlitő alatt; égek és világitok imolákban és templomokban; ismernek a gyárak zajos műhelyeiben ugy, mint a bányák földalatti homályában; napvilágossá teszem éjszakáitokat, megdicsőitem öröm-ünnepeiteket; fogadlak az életbe való belépésnél és elkisérlek az utolsó nyughelyre.

Az angolok tiltakozása Gladstone politikája ellen.

A londoni hazafias egylet nyilvános tiltakozást tett közzé az angol kormánynak Törökország elleni politikáját illetőleg s felhivja az angolokat, hogy e tiltakozást minél tömegesebben irják alá. A tiltakozás kijelenti, hogy Törökország függetlenségét a párisi és berlini szerződések biztositották és ekként a Törökország elleni fegyveres kényszeritő rendszabályok ép ugy megsértik a nemzetközi ügyekben követendő jóhiszeműséget, mint Anglia érdekeit és becsületét. „A jelenlegi angol kormány, — igy szól a tiltakozás, — Oroszországgal egyetértve, Törökországtól oly nehéz és bonyolult kérdések azonnali megoldását követelte, melyek nemzedékek óta foglalkoztatták a legkiválóbb államférfiakat. A britt kabinet jelenleg azon ponton áll, hogy nemzetközi büntényt kövessen el, ha megtörténik, hogy a hajóhad, az angol kormány nyomása alatt, bombázni fogja egy bátor és független nép városát. De vajjon miként hajtattak végre a szerződés azon pontjai, melyek Törökország függetlenségét és erősödését biztositják?

A szerződések erre vonatkozó pontjai nem hajtattak végre, sőt a hatalmak nem is sürgették ezek végrehajtását. A várak nemcsak hogy le nem romboltattak, sőt megerősittettek, a Dunán ágyunaszádok usznak, a Ralkán-szorosokat nem a török csapatok tartják megszállva, az oroszok csapatonként vonulnak Bulgáriába, a török alattvalókat üldözik. E mellett Európa fegyveres eljárása Törökország ellen megrendithetné az általános békét s a Törökország ellen elhangzott legelső lövés lesz a jeladás arra, hogy mindazon elemek fellázadjanak, melyek Törökország ellen törnek. Orosz pénz óriási összeesküvést szervezett a bulgárok között. Ezen összeesküvés vezérei csak azt várják, hogy az oroszok által tévutra vezetett angol diplomáczia felrobbantsa az aknát.

A törökországi mohamedánok ellen irányzott ezen igazságtalan és nemtelen politika ép ugy ellenkezik a polgári és vallási szabadság elveivel, a mily nagy mérvben bántja és sérti a mi polgártársainkat.

Hatvan millió mohamedán Indiában felháborodva nézi ezen uj keresztes hadjáratot, mely vallásuk és hitsorsosaik ellen indittatik Európában. Ily politika a királynő leghősiesebb és leghatározottabb indiai alattvalóit elidegenitheti és esetleg lázadásra fogja kényszeriteni. E tiltakozást már sok igen tekintélyes és befolyásos politikus irta alá s az aláirások óriási mérvben szaporodnak.

A Deák-szobáról.

A „F. L.“ a következő adatokat közli: Királyné ő felségét Vörösmarty Béla királyi itélőtáblai biró, kit Deák Ferencz a maga hátrahagyott ingóságainak jótékonyczélokra való forditásával bizott meg, e napokban fogja fölkérni, hogy engedné meg a muzeumi Deák-szobában ama sajátkezü levelének kiállithatását, melyet ő felsége 1869. nyarán intézett a nagy hazafihoz, meghiva őt benne magához családi ebédre, s kérve, hogy habár, — mint értesült — nem szeret ebédre járni, ez egyszer tegyen kedveért kivételt. E levél, melynek felső részén szines betükben van nyomva a királyasszony magyar neve: „Erzsébet“ s ekép családias levelezésre készült negyedrét-papir, eddig nem volt látható a Deák-szoba ereklyéi közt, mert Vörösmarty Béla

---

Mi egyéb, mint az én ős-hatalmam, szól ama szikrázó gyémántok kápráztató varázsából, mely a hőst dicsőséges tettekre, a költőt halhatatlan énekekre lelkesité; mely a festőnek parancsolja, hogy a holt vászonra élő, bájos alakokat varázsoljon és a szobrász kebelébe oly forró érzelmeket önt, hogy még a hideg márványt is kényszeriti visszatükrözni az életnek ámitó látszatát?

Kisértsétek meg egyszer! Oltsatok el engem és romba dől az annyira magasztalt modern cultura büszke épitménye.

Ipar és kereskedelem, tudomány és művészet elpusztulnak, gyámoltalanok és tehetetlenek azon isteni szikra teremtő ereje nélkül, mely bennem rejlik.

Az az én büszkeségem, hogy már az emberinem bölcsője mellett állottam s hogy még akkor is lesznek, mikor az utólsó földlakos elszenderült.

Az az én elégtételem, hogy minden pillanatban kell félnetek tőlem, mint veszélyes, fennhatalmú ellenségtől s hogy még sem szünhettek meg, szeretni engem mint áldást hozó jótevőt.

Az az én diadalom, hogy a föld, az egek és a pokol ismernek s hogy még legkevesebb ellenfeleimnek is meg kell hajolniok ősidőktől- fogva fennálló világuralmam legyőzhetelen hatalma előtt, megszégyenülve be kellvén vallaniok, hogy igazom van, ha mondom:

Bár folyton változó, de ki nem oltható lángbetükkel vezette bé az én őserőm az emberiségévkönyveibe a mi évezredeken át meszsziremény lő igazságot:

„A hol nincs tüz, ott nincsen cultura!“

BORUS IDŐBE.

Helyben, ez mai elhunyt napon.

Téns „Kelet“ Ur!

Egyet gondoltam, alólirott!

Ide-oda mán hét esztendője, hogy — Isten nyugtassa néhai Tóth Ede, nagy jó uramat! hét esztendője mondok, hogy engem, és érdemetlen szeméjemet a világ előtt csuffá tett. A mióta a Joska gyerek legelsőben reám vallott, mondván, hogy sonkát loptam, meg bort, meg szőlőt és több afféle, azótától óta nincs én nekem ez kerek földön becsületben való hitelem.

Hej! pedig a magosságban lakozó tuggya csak meg én, hogy nem vótam én ojjan nagy bűnös, mint sok más, a ki pedig tiszta kezünek valja magát! s a gyerek eszü világ is ugy nézi, hogy az. Pedig nem ugy van! Mert hát hány ember lopik, és mégis megmarad bakternek! hány ember él hazug beszidvel és igaznak tartják!

Nó, de mindezen merész szólásommal én csak azt akarom jelenteni, hogy nem vagyok én ojjan fekete, hogy sok fejér ember közt ne járhatnék emelt fővel! Azért is hát én, hogy tisztára mossam a mivoltomat ez nagy világ előt. Mert most az a divat és a virtus, hogy mindenki, a ki piszkos, mosakodik a falu szeme látára, mégpediglen irásban, a mit mások kinyomnak, az ujságokba. Ezért van az mostanság, hogy a legtöbb ujság igen szurtos kivül-bévül!

Hát mondok én rá vettem magamat e hét esztendős kinszenvedés alatt, hogy nem tartá illőnek legmagasb engedély nélkül közszemlére tenni ki e szépen jellemző, de magántárgyu kéziratot. Ha az engedély most megadatik, akkor nehány becses emlék számára üvegszekrény készül, melyben a következők lesznek: a királyasszony ez egy lapra terjedő szives magyar levele; József főherczeg két levele, melyekben Deákot — e megszólitással: „Kedves barátom“, — a Margitsziget gyakori látogatására hivja meg; Feldafingból és Straszburgból két távirat, melyben a királyasszony a maga üdvkivánatait fejezte ki Deák nevenapján, főudvarmestere által; a braziliai császár látogatójegyalaku melképe (fénykép) saját aláirásával, melyet a császár maga adott emlékül Deáknak, midőn őt 1871-ben az „Angol királynő“ vendéglőben meglátogatta; végül egy igen régi látogatójegy, mely valaha a „Georgicon“ alapitójáé, gr. Festetics Györgyé volt. E látogatójegy egyik oldalán kissé primitivrajzu metszetben viztükört (alkalmasint a Balatont) látunk, hajóval s a parton fát és házakat s ezek fölé van metszve a gróf neve francziául. A névjegy hátára Deák Ferencz maga irta fel, hogy ez valaha a „nagy Festetics György“ látogatójegye volt s annak unokája gr. Festetics György koronaőr ajándékozta neki a mult évtized elején. Vörösmarty Béláról irták a lapok, hogy több uj ereklyével gazdagitá a Deák szobát. Ez a hir azonban nem egészen szabatos. Ő e napokban csak egy pár kalapot s ruhadarabot vitetett oda, melyek nyáron át egy szücshöz voltak adva megóvás végett.

A többi darabot, melyeket a lepok emlitenek, csupán a rég átadott butorok fiókjaiból s papirjai közül szedték elő. Eme most kiállitott ereklyék közül első sorban megemlitjük ama szőnyeget, melyet 1867-ben a honleányok készitettek részére olyképen, hogy az ország összes megyéiből egy-egy hajadon készitett belőle egy-egy darabot. Ott láttuk amaz állatkertbeli medve kidolgozott bőrét, mely egyszer az öreg urat megtámadván, az egyik felvigyázó által idejekorán lelövetett és bőre Deáknak ajándékoztatott. Most került oda nemes Torda városának egy selyemkendőre szinarany-nyomattal készült diszoklevele, melylyel „adatik tudtára mindazoknak, kiket illet, hogy magistratusuk nemes, nemzetes és vitézlő Deák Ferencz urat, a magyarhoni összes megyék táblabiróját diszpolgárukká választották“, — valamint Fiume polgárainak szinte fehér selyemkendőre, aranyos betükkel nyomtatott s 1867-ben az öreg urhoz intézett üdvözlő költeménye. Eme két selyemkendő Erzsébet királyné koszoruja alatt illesztetett a falra. Most helyezték oda amaz asztalkát is, mely Deák betegsége alatt ágya előtt állt, s melyen most is ott látható a félig üritett, orvosságot tartalmazó palaczk, az ezüstkanálka, vizes pohár, theás csészéje s több aprólékos „pipere“ tárgyai. Ez asztalka, mely a rajta levő tárgyakkal a legbecsesebb reliquiákhoz tartozik, nagy üvegburokkal fog befedetni. Most állitották be az öreg ur, (a sok ülés és rajta fekvés általelnyütt) pamlagját is; ennek átellenében pedig vert vasból készült, középnagyságu szekrényét, melyek fontosabb irományait tartalmazzák, rajta ama cseresznyefából készült tinta- és porzó-tartó, melyeket József főherczeg ő fensége sajátkezüleg készitett s ajándékozott Deáknak. Most helyezték be a szekrényekbe Deák kirivóan egyszerü öltönydarabjait, fekete és szürke széles karimáju kalapját, historikus nevezetességü aranyóráját és láncát, zöld selyemből himzett s két ezüstkarikával ellátott hosszukás erszényét, melyből most is 6 drb 10 kros, 2 drb 20 kros ezüst és 5 drb. 1 kros s 2 drb 4 kros rézpénz kandikál elő, valamint bankjegy-tárczája, melyben összes készpénzkészlete, 1 drb 1 frtos bankjegy van.

BEM-ÜNNEPÉLY.

Marosvásárhely, oct. 14.

A bizottság lázas sietséggel végzi mindazon munkálatokat, melyek az ünnepély sikerét minél teljesebb mérvben biztositják.

A szolgálat körül felváltva őrködnek katonai renddel a régi honvédek, hogy a munkák erélyesen és gyorsan folyanak; a bizottság különböző tagjaihoz folyton érkeznek levelek és sürgönyök ujabb bejelentésekről, szálláskérésről stb.

Ujabban egy csinos alkalmi költeményt küldött főtiszt. Weszely Károly, mely ezer példányban fog a közönség között kiosztatni, ugyszintén az ezen alkalomra egyesült Dalkör és polgári Dalárda által előadandó énekek szövege is. S azok közt a lengyel hymnus hasonlókép ezer példányban fog kiosztatni.

Az eddig közlött programmon kivül szombaton (16-án) este az uj szinkörben nagy ismerkedési estély lesz 9-től 12-ig, esetleg azon túl is. Vasárnap estve pedig a Transilvaniában fényes tánczvigalom; az Apolló teremben Sztupa társasága által szinházi diszelőadás; a Nagy Ferencz féle szinkörben pedig nagy dal- zene- és tánczestély s tekintve a 4—5 száz idegent a kikre számithatni s még egyszer annyi városi résztvevőt, úgy hisszük, hogy minden helyiség tele fog lenni.

Most már minden csak az égiektől függ, hogy az ünnepély fényes, nagyszerü s nem csak két országra szóló, hanem — mivel egy valódi nagy és nemeskeblü és lánglelkü szabadsághős emlékét szenteljük meg általa — az egész emberiségé is legyen; kérünk ennélfogva alázatos szivvel szép, verőfényes napokat szombatra és vasárnapra a Magasságtól!

D.

* * *

A lembergi „Dziennik Polski“ a M.-Vásárhelytt emelt szoborról szólva igy ir:

„A derék erdélyi nép háladatos Bem József tettei iránt. Tiszta pietismusból történik ez. Az események, melyek Bem nevét a magyar történelemhez füzik, visszahozhatlanul elmultak. Közép-Európának jelenleg egészen más politikai iránya van, mint 48—49-ben volt, de Bem neve a magyar nemzetnél legenda lett, mint oly emberé, a kinek a magyar honvédekkel semminemü bravour lehetetlen nem volt. Bem oroszlánszivü és sas szemü ember volt. Félt tőle „Moszkwa“ midőn lengyel egyenruhában járt, reszketett mikor attilában és török kaftánban járt, egyaránt. Büszkék vagyunk, hogy lengyelnek született.

De minthogy a magyarok is tisztelik emlékét, a lengyelek kötelességévé válik, hogy a kinek csak lehetséges, f. hó 17-én M.-Vásárhelytt legyen. Elég ok van arra, hogy a régi szövetséget a magyarokkal megujitsuk. A lengyel és magyar jellem majdnem ugyanaz, ezért a lengyel-magyar szövetség magán a természeten alapszik. Fenn áll még a lehetőség, hogy talán még egyszer a lengyel zászlók a magyar lobogók mellett fognak lengeni, ha majd — a keletre vagy északfelé indulunk . . .“

* * *

újból megtanultam az betüt, olvasni is irnya is. Rá tanitot az kántor komám, ki a Felediék lagziján olyjan csufosan bekámfolt. (De mán józan.) Tehát ezekért én beálottam iró embernek, mert hát ugy tartok, hogy ahó nem is kel sok tudomány, csak tudjon az ember betüt, és egykicsit gorombáskodni.

Mán pedig Uram ahó én értek!

Ez a nemes virtus pedig ugy érvényesült benem, hogy aszondom — boszut álok minden rágalomért, a mit a falu rám sütöt. S ezt a boszulást ot kezdeményezem, hogy ezutántól fogva mindétig ki mondom a tiszta igazságot, mindenkivel szembe és minden dologba, a mit látok. Mán pedig én sokat látok uram! tapasztalt ember vagyok és sok helyüt megfordulok ahová az Urak nem firnek!

Azutáng osztég ugy vetem észre, hogy a Téns „Kelet“ ur szereti az igazat, mert az ujságjában ritkán vagyon hamis érvény! Tehát én — ha ugyan meg nem veti a kinámat — oljkor oljkor megfordulnék becses sorajimal kelmednél, a mejek minden féle egymás dologról, a mit látok halok — megmondják áperté a tiszta való igazat. Legyik igazság a faluban is a mezőn is! ez az én mondásom.

Ha kellek szóljik kend! ha nem kellek hagyjik ked!

'Gyon Isten!

Gonosz Pista,
kvétált bacter. 64 esztendős.

Há'sze beszijlék kend, de ne hazudjik kend, ne lopjik kend! a „Kelet“.

---

* * *

A Bem-szobor leleplezése alkalmából Bem tábornok inségben élő nővérei javára Maros-Vásárhelytt, 1880. október hó 17-én, vasárnap a „Transilvania“ disztermében rendezendő tánczestélyre a helyi és vidéki közönséget, valamint az összes vendégeket a sajtó utján is tisztelettel meghivja a rendező bizottság. Belépti-dij: személyenként 1 frt. Karzatjegy első sorban 1 frt 50 kr., a többiben: 1 frt. Kezdete: a szinházi diszelőadás végeztével, 9 órakor.

* * *

Az „Egyetértés“-nek távirják Lembergből. Tegnap csütörtökön reggel utaztak el innen a lembergi egyetemi ifjuság küldöttsége Maros-Vásárhelyre, hogy a lengyel ifjuság nevében ezüst babérkoszorut vigyen Bem emlékszobrára. Az ifjusági küldötteken kivül több más lengyel hazafi is utazik Maros-Vásárhelyre. A lembergi küldöttek Prezemsylben találkoznak a krakkói egyetem küldöttségével s 16-án d. u. háromnegyed 2 órakor érkeznek Marosvásárhelyre.

Az itteni hirlapok ma közlik a Bem-szobor elepl ezési ünnepélyének programmját s Bem tábornokot halhatatlan hősnek Ma... s ... ország szabadsága ... 33 | 7 | 42 | 14 harczosának mondják.“

Holnap reggel 7 órakor utazik tehát városunkon át a lengyel küldöttség a budapesti egyetem ifjuságával. Egyetemünk polgárai mint már irtuk a vasuti állomásháznál holnap fél hét órakor összegyülekeznek óvácziókkal fogadandó a vendégeket.

* * *

Budapesti lapokban olvassuk, hogy a Bem-szobor leleplezésén a budapesti testvéregyetemek 10 tagu bizottság által képviseltetik magukat. E küldöttség Holló Lajos olvasóköri elnök vezetése alatt következőkép alakult meg: Gidófalvy István j. h., ifj. Jókai Mór j. h., Neuschlosz (Nyáry) László j. h., Ballagi Béla j. h., Lyka Miklós j. h., Kégl Árpád m. e. h., Hajniss Géza o. h., Fóris József j. h. és Kispál Mihály b. h. — A küldöttség Nagyváradon valószinüleg találkozik a lengyel ifjak küldöttségével s azokkal együtt érkezik meg Marosvásárhelyre. Az ünnepélyen mindannyian diszmagyarban fognak megjelenni. Felemlitjük, hogy hazajövet ifjaink meglátogatják a kolozsvári egyetemet. Az ifjuság vezérköreiben mozgalom indult meg arra nézve, hogy a lengyel egyetem küldötteit fővárosunkba meghivják. Tegnap este értekezlet tartatott ez ügyben, mely a mozgalom nagy mérvben való megindítását határozta el. Ez értekezlet egyhangulag abban állapodott meg, hogy hivatkozva azon vendégszerető fogadásra, melyben fővárosunk harmadéve a török szoftákat részesité, felhivást intéz Budapest közönségéhez, hogy a magyar vendégszeretet jó hirének megóvása érdekében e szép s lelkes czélra az anyagi eszközöket megszerezzék. Tegnap, csütörtökön este 6 órakor a kecskeméti kávéházban nagy értekezlet tartatott.

* * *

Budapesti fővárosi közgyülésen csütörtökön Márkus Miklós jegyző felolvasta a Bem-szoborbizottság elnökségének átiratát, melyben a főváros törvényhatóságát a f. hó 17-én Marosvásárhelyt tartandó Bem-szobor leleplezési ünnepélyre meghivja. A részt venni kivánó tagok holnap estig a polgármesternél jelentkezhetnek, s a polgármester megbizatott, hogy a tanács képviseltetéséről gondoskodjék.

* * *

Kolozsmegyét az ünnepélyen képviselni fogják az alispán vezetése alatt Gyarmathy Zsigmond és Csiszár József 48-as honvédek.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Beküldetett hozzánk a „Magyar könyvszemle“ uj füzete.

Tartalmazza többek közt „Petőfi Sándor hátrahagyott kéziratai és könyvtára“ jegyzékét. Ezek közt találjuk Garay, Kuthi Lajos, Kemény Zsigmond, Szemere Pál, Jókai Mór, Pap Endre, Térey Mária, Egressi Gáspár, Arany János, Szendrei Julia, Szász Károly stb. leveleit.

A jegyzékben van 45 szám alatt:

„Bem tábornoknak csonka kézzel, illetve balkézzel irt irása 1849 márcziusban, Petőfi Sandor eredeti feljegyzéseivel.“

„46 sz. Bem arczképe Petőfi Sándor által sajátkezüleg rajzolva.“

50 sz. Petőfi Sándor egy levelének oldalán Bem tábornok arczképének tollrajza; tedetlen fővel, csak a fej van levéve.

67 sz. Bem tábornok aláirásával ellátott Szász-Sebesen 1849 april kilenczedikén kelt s a magyar katonai érdemjel harmadik osztályát adományozó okirat Petőfi Sándor részére, az irathoz tüzve a rendszalagja, a rend hiányzik.

69 sz. Petőfi Sándornak beszélgetése Bem tábornokkal ily kezdettel: „Kit tart ön legnagyobb katonának?“

71. sz. Bem tábornokhoz irt franczia levél fogalmazványa melyben honvédtiszti állásáról leköszönési szándékát nyilvánitja; keltezés nélkül, sajátkezüleg irva.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

77 sz. negyedrét lap 19 sór rajzónnal irva, melyben Bem a kormányzót értesiti, hogy a tegnap irt leveleket Petőfi által elküldötte s köszöni a kormányzónak, hogy Petőfit őrnagygyá nevezte ki s kéri a kormányzót, ezen kinevezését megerősitni.

Szobrászati hirek. Szász Gyula szobrászunk az operaház tetőkarzatára szánt Mozart és Gluck szobrok alakitásával foglalkozik. Gluck jobbfelől és Mozart balfelől lesz elhelyezve. Mint a tervezetből látható, e szobrok álló helyzetben vannak, Mozart mintegy gondolkozva a távolba tekint. Gluck balkarjára tábla szerü papiresomót támaszt, és irni készül. — Szigligeti és az id. Lendvay mellszobra a nemzeti szinház előcsarnoka diszitésére már jó ideje készen vannak, ellenben a Felekié még mindig csak agyagban van.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1880. okt. 14.

A magyar kir. igazságügy [illegible] törvényszéki aljegyzőt,

Nagy Károly ottani segédtelekkönyvvezetőt és

Dávid Károly ottani telekkönyvi irnokot, a székelyudvarhelyi kir. törvényszéktől a székelykereszturi kir. járásbirósághoz,

Pünkösti Géza székelyudvarhelyi kir. törvényszéki telekkönyvvezetőt az oklándi kir. járásbirósághoz helyezte át.

— **A marosvásárhelyi** ügyvédi kamara részéről ezennel közhirré tétetik, miszerint sz.-udvarhelyi lakos Leugyel Péter ezen kamaránál az ügyvédek névjegyzékébe Sz.-Udvarhely székhelylyel fölvétetett.

Helyi hirek.

— **Lapunk előfizetőit tisztelettel kérjük, hogy a következő évnegyedre előfizetéseiket idején megújitani sziveskedjenek.**

— **Nemzeti szinház.** Tegnap „Claude asszony“ került szinre; csaknem üres ház előtt. Mátrai Béla Cautagnacot kiváló goddal személyesité. Szacsvainé Caesarine-t játszta több jelenetében szerencsés volt. Gyenes, Gerő Lina k. a. meglehetősen müködtek. Szacsvay Claudeot sok igyekezettel ábrázolta, azonban szavalatában monoton volt és tulon-tul vontatott. —

— **Az erdélyrészi** reformatusok igazgató tanácsa utasitotta jogügyi bizottságát, hogy az egyházkerület papjai számára készitsen rövid kivonatot az uj büntető-törvény ama czikkeiből, melyeknek ismerete a papi teendők végzése közben mulhatatlan, ha az illetők nem akarnak az uj jogformák meglehetős szigoru határozmányaival összeütközni. Igen helyes egy intézkedés — sőt nem ártana, ha a népiskolák ismétlő tanfolyamán is gondoskodás történnék az uj törvények népszerü ismertetése felől.

— **A szinházi nyugdij-alap** ügyében lapunk egyik barátja arra figyelmeztet, tegnapi idevonatkozó hirünkkel kapcsolatban, bennünket, hogy a nyugdij-intézet intéző bizottsága figyelmet fordithatna arra is, hogy szinházunk a hatvanas évek eleje óta kezeli a Széchenyi drámai pályadij-alapot, mely jelenleg háromezer forint körül járhat s annak idején Dózsa Dániel szerkesztő fáradozása nyomán gyüjtetett az elnevezésében megjelölt czélra. A felszólaló azt véli, hogy rendszeres drámai pályázat aligha czélszerü volna Kolozsvárott, az akadémiai Telekiés Karácsonyi-dij és a budapesti nemzeti szinház időnként kitüzött pályázatai mellett, mig, ha az a még élő adományozók engedélye kikéretnék arra, hogy ez összeg legyen a szinházi nyugdij-alaphoz csatolható: sokkal hamarább érhetnők örömét a közjóra áldozott összegek gyümölcseinek. Hisz a czél itt is, ott is egy és ugyanaz! Részünkről is felhivjuk az illetők figyelmét ez inditványra — különben, ha jól tudjuk, maga szinházi választmányunk is foglalkozott a Széchenyi-alap ilyszerü felhasználásának gondolatával.

— **Obernyik Károly** „Brankovics György-e“ holnap kerül szinre, reméljük, hogy a közönség az élvezetesnek igérkező estén a darabhoz méltó számban jelenik meg.

— **Hegedüs István** a „Csal. és isk.“ szerkesztője kétszeres erővel dolgozik. A multkor megemlitettük, hogy tapintatlan közleményeket ad. E megjegyzésért az „Ellenzék“-ben már legénykedett egy kicsit ellenünk, s lám a venája fogytán lévén, ama tetszetős válaszkáját másodszor is lenyomatta a „Csal. és Iskolába.“ Igy dolgozik kétszeresen. Szereti úgy látszik a mit ir. — Kár.

— **Városunkból** sokan készülnek át Marosvásárhelyre a Bem-ünnepélyre; az egyetemi ifjuság küldöttsége holnap utazik a reggeli vonattal. A megyei és városi küldöttség, úgy a tud. egyetem tanári kara, számtalan érdeklődő s főképen a 48-as honvédek valamennyien részt vesznek a vasárnapi leleplezési ünnepélyen.

— **Dr. Kanitz Agost** egyetemi tanár urtól a következő sorokat vettük: Tekintetes Szerkesztő ur! Sietek értesiteni, hogy ma a kolozsvári m. k. tudomány egyetemi növénykert részére egyenesen Ausztráliából két darab Brassaia növény érkezett. A növényeket, melyeknek tudományos neve Brassaia actinophylla Báró Müller Ferdinánd Ausztráliának állam botanikusa (Governements Botanist) küldötte, hogy ezekkel nestorunkat Dr. Brassai Sámuel egyetemi tanárt, kinek tiszteletére neve után lett ezen növény genus elnevezve, s kinek még eddig nem volt alkalma a növényt eleven példányokban láthatni, — megörvendeztesse. A növényeket Walz Lajos k. egyetemi főkertész ur az érdeklődőknek szivesen meg fogja mutatni. Kelt Kolozsvárt a kir. nyövénykertben 1880. okt. 15 én. A kir. tud. egyet. növénykerti igazgató, Dr. Kanitz.

— **Időjárás.** Kolozsvártt okt. 14-énreggel 8. óra 30 p. hőmérsék 9.1. légnyomás 726.8 Délben 12 ó. 10 p. hőmérsék. 10. 6 légnyomás 727.5.

Hazai hirek

— **József főherczegről és családjáról.** A Margitszigeten már mély csend uralkodik. A fürdővendégek száma háromra apadt le. A szigetet most már ritkán is látogatják és fürdőket is kevesen használnak. Az ilykép elhagyott szigetnek mintegy családias életet nyujt József főherczegnek és családjának mai napig ott tartózkodása. A fenséges család már e hó 9—10-én akart a fővárosba költözni, de mert valamennyien jól érzik magukat a kedves szigeten, az átköltözés bizonytalan időre elhalasztatott. József főherczeg igen jó szinben van és ilykép bizton feltehető, hogy egészsége már teljesen helyreállott. A fürdő a vendégek számára még e hó végeig nyitva lesz. A kies szigeten a beköszöntött ősz még nem tarolta le a virágokat, mert az oly szép szegfü-rózsák ismét nyilnak. Az alsó vendéglő is már zárva van.

— **Ramazetter Jolàn** kisasszony oct. 12-én először lépett fel Aradon. Az előadásról igy ir az „Alföld“: A „Frou-Frou“-t adták, és Ramazetter kisasszony Gilbertet játszotta, magasan kiemelkedve környezetéből. A müvésznő, ki annak daczára, hogy alig egy éve van a szinpadon, nagy otthonossággal és fesztelenséggel mozog a deszkákon, értelmesen és tisztán beszél, bár ez estén — valószinüleg, mert még nem ismeri szinházunk terjedelmét és akusztikáját, — oly halk volt hangja, hogy a földszinten és a távolabbi páholyokban ülők némely jeleneteiben mit sem hallottak ajkairól. Az első két felvonásban hideg volt, s a közönséget az iménti érintett körülménynél fogva is hidegen hagyta, a harmadik felvonásban azonban már belemelegedett szerepébe, s tulajdonképen itt kezdett játszani. E felvonás és a következők után ismét- és ismét kihivták szünni nem akaró tapsvihar között. Nem hallhatván a müvésznőnek teljes hangját, nem is mondhatunk itéletet a felett: az erős szenvedélyek és heves indulatok kifejezésére alkalmasabb-e az, vagy a könnyedebb társalgásra, azt azonban konstatálhatjuk, hogy Ramazetter Jolán öntudatos szinésznő, a ki egyes jeleneteket — milyen a harmadik felvonás végjelenete, s a negyedikben férjével való jelenete volt — részletekben is ki tud dolgozni, s a ki élénk szem- és arczjátéka által is képes a hatást fokozni. Alakja bájos s elegantiájával igen kellemes benyomást tett s oly gazdag és fényes öltözékeket mutatott be, milyeneket vidéki szinpadon még nem látott a hazai közönség.

— **A Zichy-Károlyi** párbajügyben eddig még csak Károlyi Pista grófnak s egyik segédjének Károlyi Sándor grófnak kézbesitették a vád alá helyező határozatot. Széchenyi Béla és Zichy Sándor grófoknak a kézbesitést még nem foganatosithatták az ez iránt megkeresett biróságok, miután még nem tértek haza. Ha ezeknek a határozat e hóban kézbesithető lesz, és fellebbezés nem történik, a végtárgyalás valószinüleg már f. évi november havában megtartatik. Károlyi Pista grófra nézve a fellebbezési határidő a nélkül járt le, hogy a vádalá-helyezés ellen fölebbezett volna, valószinü tehát, hogy ez ügy jelen állásában fellebbezéssel halasztatni nem fog. Egyik vádlott sem vallott még ügyvédet a törvényszék előtt.

— **Az okkupáczió vivmányai.** Bosznia kormányának felszólitására szerajevoi kereskedők a Szerajevo és környékének földmivelési, ipari és kereskedelmi viszonyairól egy jelentést szerkesztettek és azt beküldték a bécsi kereskedelmi kamarának. E jelentés megjelent, de tartalma valóban elszomoritó, ha tekintetbe vesszük azon óriási áldozatokat, melyeket az okkupáczió elnyelt. A földmivelés igen kis mértékben üzetik, piaczra roppant kevés gabna kerül, az ipar a legkisebb mértékben sem fejlődött még-ki. Kivetelre csak durva hosszu szőrü gyapju kerül. A mi a kereskedelmi viszonyokat [illegible]monarchiánkhoz illeti, megjegyzi a jelentés, hogy leginkább Magyarországból van behozatal, de ez szintén igen kis mérvü, mivel a lakosság szükséglete rendkivül csekély. „Serajevo és általában Bosznia kereskedeméből semmi előny se hátulhat a monarchiára. Igy mondja ezt maga a jelentés.

— **Monumenta Hungariae Historica.**„ A magyar tud. akadémia történelmi bizottsága közelebbi ülésében elhatározta, hogy az Árpád-házi történeti kutfőket uj, lehető correct kiadásban fogja közzé tenni. E czélból egy albizottságot nevezett ki Pauler Gyula, Szabó Károly és Nagy Imre tagokból, kik erre nézve ervet készitsenek és azt valamelyik közelebbi ülésben beterjeszszék. Egy ilyen nágy és monumentuosus munka hosszabb előkészületeket kiván: a lappangó codexeket fel kell kutatni, a meglévőkről pontos másolatot készitteni stb. — s midőn ez megvan, a kiadás módozatait csak akkor lehet megállapitani.

— **Hirdetmény.** Kolozsmegye területén levő Magyar-Gorbón folyó évi október hó 16-án uj postahivatal lép életbe, mely összeköttetését a nagyvárad-kolozsvári vonalon közlekedő vasuti vonatok, illetőleg mozgóposták által nyerendi. Kézbesitési kerületét Magyar-Gorbó, Makó, Solyomtelke és Türe képezik. E postahivatal a kitüzött naptól fogva levél- és kocsipostai küldemények felvétele és kiadásával 200 frtig terjedő bel- és 75 frtig terjedő külföldi (Németország, Helgoland, Schweicz) utánvételes küldemények, 100 frtig terjedő utánvételi jegyek kezelésével, az oszt.-magy., Németország, Helgoland, Franczia-ország, Algir, Luxenburg, Olaszország, Schweicz, Belgium, Németalföld és Éjszakamerika egyesült államaiba 200 frtig terjedő utalványok felvétele és kiadásával van megbizva. Nagy-Szeben, 1880. okt. hó 10-én. A m. k. postaigazgató helyett Kerk.

— **Halál — vigyázatlanságból.** A „Nagyvárad“ irja: Izsáki József szőlőbirtokos, a n.-váradi hegyen lévő pinczéjébe — hová a most javában forrásban levő uj bort lerakatta — vigyázatlanul lemenvén, az ott kifejlett borgőz megfojtotta. A későn érkezett segély már csak élettelen hulláját menthette ki a pinczéből. — Intő példa ez eset arra, hogy forrásban lévő uj borunkat vagy ne rakassuk le a pinczébe, vagy ha ezzel kénytelenek vagyunk, soha se mulaszszuk el a kellő elővigyázati rendszabályokat alkalmazni, mielőtt az ily pinczébe hatolnánk. A legjobb módszer annak kitudására, hogy uj borral telt pinczébe veszély nélkül be mehetünk-e vagy nem? ha egy égő gyertyát hosszu pózna-ra kötve benyujtunk a pinczébe; ha a gyertya elalszik: akkor egy perczet se töltsünk az ily helyiségben. E módszer oly egyszerü, hogy mindenki alkalmazhatja, s mégis mily feltünő sok áldozatot követelt már az ilynemü vigyázatlanság!

— **Diszalbum àtnyujtása.** Évenkin szokás, hogy a magyarhoni ág. hitv. egyház-egyetem közgyülésekor, a gyülést megelőző napokon az egyes kerületek képviselői tisztelegnek az egyetemes főfelügyelőnél. A bányakerületi egyházkerület tagjai tegnap délután 3 órakor Fabinyi vezetése alatt tisztelegtek Radvánszky Antal bárónál, a kinek, mint a kerület lelépett felügyelőjének, Szeberényi superintendens kegyelet jeléül átnyujtotta a kerület összes papjainak s tanárainak arczképét tartalmazó remek albumot. Radvánszky bárót e kitünés meghatotta.

— **Károly román fejedelem Budapesten.** A román fejedelem által a 6- ik gya. jogezred tisztikara tiszteletére adott bankett tegnap este tartatott meg a Hungaria 16. számu termében; az ettől jobbra eső szobában volt a katonai zenekar, mely a banket alatt játszott. Husz vendégre volt teritve. Jelen volt Philippovits Edelsheim-Gyulai, Kaes s több törzs-és főtiszt.—Az első felköszöntött a fejedelem ő felségére; a másodikat Krisztianovics ezredes a fejedelemre, mire a zenekar oláh hymnuszt játszotta A fejedelem ezután eziredének isztikarát köszöutötte fel. — A bécsi román követ, ki Károly fejedelemmel tegnap ide érkezett, a mai nap folyamában meglátogatta Tisza Kálmán miniszterelnököt, vele közlendő, kogy Károly fejedelem óhajtaná a magyar mi. niszterelnököt megismerni. Errea miniszterelnök délutáni 4 órakor a fejedelemnél látogatást tett s hosszabb ideig értekezett vele. Röviddel ezután Károly fejedelem viszszaadta a miniszterelnöknek a látogatást s meglátogatta Edelsheim- Gyulait és Koburg herczeget is. — Szapáry gróf p. ü miniszter is megfordult a román fejedelemnél a mai nap folyamában. A fejedelem ma este utazott hazafelé. A pályaudvarában megjelentek Ordody Pál miniszter s Thaisz Elek főkapitány diszmagyarban, Vojnescu román főkonzul, Balaceano bécsi román követ, Blazovits vasuti vezérfelügyelő Storch felügyelő, az állomásfőnök és a fejedelem nevét viselő ezred küldöttsége, nevezetesen Krisztianovits ezredes, Gábor és Lilienheim őrnagyok Weber és Winecke századosok és Ocsics főhadnagy. A bécsi gyorsvonattal megérkezett Erzsébet fejedelemasszony, kit férje igen melegen üdvözözölt és megcsókolt, ezután a szalonkocsit, melyben a fejedelemasszony ült, áthozták a másik oldalra, hol a rendőrök sorfalat képeztek.Mielőtt a fejedelem beszált, hosszason beszélgetett Ordódy miniszterrel és Thaisz Elekkel. A fejedelem igen szives búcsu után ült kocsijába mire a vonat csak hamar elrobogott. (Hon.)

Vegyes hirek.

— **Meglopott udvari pénztár** van Karlsruhében. Ott ugyanis Jost pénzügyi tanácsosnak rokonai azt a hirt kezdették terjeszteni hogy 74 évet ért családfejök Maxau mellett a Rajnába fult. Később azonban kisült, hogy Jost tulajdonképen öngyilkos volt; mert barátjával, kivel nehány nap előtt Maxauban együtt ebédelt, áthajtatott a rajnai hidon, ott rögtön markába nyomta tárczáját és e szavakkal: „add ezt nőmnek“ a folyóba rohant. Eleinte elmebetegséget sejtettek, de később reálisabb okokat is számba vévén, a pénztár vizsgálatához láttak, mely első nap 15,000, de a mult éjjel folyamán már 100,000 márkányi hiányt tüntetett fel, mely még most is nőttön nő.

— **Harcz a lotteria ellen Amerikában.** A washingtoni főposta hivatal közelebb rendeletet adott ki, mely szerint jövőben a louisville-i és kentucky-i lottohivataloknak szóló pénz külemények és levelek nem továbbitandók, hanem „csaló“ megjegyzéssel a feladóknak vissza küldendő.

— **Magyarul tanuló finnek.** Mint egy helsingforsi lap irja, Jalava (Almberg) Antal, a Kisfaludy-társaság levelező tagja és hazánk lelkes barátja, Helsingforsban előadásokat tart a magyar nyelvből és már eddig is harmincznál több hallgatója jelentkezett. Tankönyvül a dr. Szinnyei és Jalava finnül irt magyar nyelvtanát használják.

— **Gyilkos királyfi.** Kalkuttából jelentik, hogy a bombay-i kormánykerület Khota Udepur tartományában oly eset történt, mely cause celibre-vé fejlődhetik. Khandia Singot, a kis tartomány radzsájának második fia azzal vádolták, hogy feleségét megfojtotta. Ugy látszik, kételkedett neje hüségében, s ezért minden mozdulatára vigyázott, mig rajtakapta, midőn egy kötélhágcsót eresztett le kedvesének. Megragadták s három napig a legkegyetlenebb módon kinozták, mig meg nem halt. Környezetének azt mondták, hogy kigyómarás okozta halálát. A politikai ügynök megkezdte a vizsgálatot. Azon esetre, ha ez kedvezőtlen eredményhez vinne, a vádlottat törvényszék elé állitják, mint pár évvel ezelőtt a barodai ghykovárral tették.

CSARNOK.

(Unitarius hitvallástétel ezerötszázkilenczvenkilenczből,)

En tordai Máthé deák, vallást teszek ügy mint egészségben lévén és ép ésszel és elmével birván az én mennyei szent atyám előtt az Ur Jézus Krisztusnak dicsőséges szent atyja előtt, hogy az mely igaz vallást teljes életemben követtem, tudniillik az mennynek, földnek teremtő Istene és az Ember Jézus Krisztus előtt ki nem három személyben, hanem egyedül uralkodó véghetetlen isten, az Krisztus pedig az ő szent fia nem valami örökkévaló személy a vagy hasonló Isten az atyával, hanem a szent próféták, evangelisták és apostolok tanitása szerint ez bűnös gyarlóságtól megváló mi hozzánk hasonló férfi volt az ő atyjának jobbjára volt az ő szenvedéseiért, és ki eljövendő az itélotnek az utolsó napon megitélni mindeneket: eleveneket és holtakat. Mely valláson kivánom, hogy az én teremtő mennyei szent atyám engemet megtartson és az én utolsó órámon véllem lévén jó hitben, reménységben ez világból kivigyen, és az ő szent hivei közé szent kegyelmességéből az boldog feltámadásban számláljon.

Datum 1599. febr. 4.

(Az eredeti elrongyolódott féliv 32 cm. hosszú, 20 cm. széles elsárgult papiros.)

KÖZGAZDASÁG.

Az iparos gazda.

Kerti termények.

Zöldségek. (Tápérték. Piaczi érték. Értékesbités.)

A zöldségek ugyan kevés tápértékkel birnak, de népélelmezési szempontból mégis igen jelentékenyek, mert a táplálóbb anyagokkal vegyitésre, azok tömegének növelésére alkalmasak, ily módon liszt-, hus-, zsirnemüek által, főzés utján izletessé tehetők s a nyári időszakban, sőt egyrészt télen át is annyi tápszert szolgáltathatnak a kertmiveléssel foglalkozó népnek, mint akár a liszt- és husnemüek, melyeknek aztán jelentékeny részét télire lehet hagyni, ha t. i. „egy nap sem ment el, ugy hogy zöldség ne lett volna az asztalon.“

Vannak kevesebb értékü zöldségek, melyek csupán a házi szükség kielégitésére szükségek kielégitésére szolgálhatnak, mig az értékesebbek egyrészt ugyancsak házi vagy helybeli fogyasztási, másrészt pedig kereskedelmi czikkek. A répafélék: (tányér- s kerek-répa. tarló-répa, turnips, sárga-répa), czékla, zeller, petrezselyem, pasztinák, karaláb, tök-félék, spenát, savanyitan káposzta és uborka-félék, saláták stb. kevésbé értékesek. Nem sok értékkel birnak, de jól elrakva, vagy előkészitve, tizszeres vagy ötvenszeres értéket is nyernek a zöld hüvelyesek, spárgák, paradicsom-alma, karfiol, uborka, káposzta stb.-félék, a (mesterségesen termelt) gombák, a különfé e hagymák, a nálunk is jól termő árticsókák, paprika-félék stb., mint ezt a következő, nagyrészt külföldi zöldségek helybeli (budapesti) árjegyzéke mutatja:

Főzelék a leghiresebb franczia és angol gyárakból.

Zöldbab	1 nagy szelence	frt.	2.20
„	1 kis „	„	1.20
Fehérbab (Haricot Flag.)	1 kis „	„	1.20
Zöld czukorborsó . .	1 nagy „	„	2.50
„ „ . .	1 kis „	„	1.50
Fond d'Artichauts . .	1 nagy „	„	3.50
„ „ . .	1 kis „	„	2.50
Spanyolkel (Cardons) .	1 kis „	„	2.50
Zöldség kevert (Maced.)	1 kis „	„	2.—
„ „ (Julienne)	1 kis „	„	2.—
Mixed Pikles angol .	1 nagy üveg	„	2.50
„ „ „ .	1 közép „	„	1.50
„ „ „ .	1 kis „	„	0.80
Picalily „ .	1 közép „	„	1.50
„ „ .	1 kis „	„	0.80
Fehérhagyma (Onions)	1 nagy „	„	2.60
„ „	1 közép „	„	1.60
„ „	1 kis „	„	0.90
Ugorkák ang. (Girkens)	1 nagy „	„	2.60
Olajbogyó olajban . .	1 üveg	„	1.80
„ sósvizben franez.	1 üveg	„	1.50
„ „ . .	1 font	„	0.80
Capri franczia . . .	1 üveg	„	0.80
Champignons franz. .	1 szelencze	„	2.—
„ „ .	fél „	„	1.10
„ „ .	egynegyed szel.	„	0.70
Lengyel gomba . . .	1 font	„	0.—
Spárga szárak . . .	1 szelencze	„	3.—
Julienne szárit. főzelék	1 font	„	0.80
Milanoi paprika . . .	1 font	„	0.80
Szarvasgomba Perigordi	1 dupla üveg		15.—
„ „	1 nagy üveg	„	6.—
„ „	1 közép uveg	„	3.60
„ „	1 kis üveg	„	1.80
„ „	1 szelencze	„	3.—
„ magyar	1 nagy üveg	„	3.50
„ „	1 kis üveg	„	2.—
„ tyroli	1 szelencze	„	2.—

Az egyesült államok méhészete. Nincs az emberi gazdálkodásnak ága, melyről fel ne jegyezhetnők, hogy az amerikaiak, ha épen csodát nem miveltek benne, legalább nagy sikerrel meg ne kisérlették volna. A méh-tenyésztés s annak helyes kezelés melletti igen övedelmező volta sem kerülte ki figyelmöket, sőt igen nagy jelentőségre emelkedett ottan. Az Egyesült Államokban évenként termelt méz 36 millió font sterling értéket képvisel, s ebből igen nagy mennyiség jön a különböző európai piaczokra is. Nem annyira a kisbirtokosok üzik itt mezőgazdasági mellékfoglalkozásként a méhtenyésztést, mint inkább a nagy tőkepénzesek, kik közül egy-egynek 5000, sőt több raja is van. A hires Thurber and Co. czégnek 12.000 raj van birtokában. Ezek aztán rajaikat egymástól lehetőleg távol helyezik el, oly módon, hogy kerttulajdonosokkal bérleti szerződéseket kötnek, s egyiköknél elhelyeznek vagy száz rajt, s igy tovább. Átlag ugy számitják, hogy az Egyesült Államokban egy hold földön 25 méhraj tartható el, s hogy egy raj 50 font mézet szolgáltat egy évben. A méhfajok nemesitésére is nagy gondot forditanak. Királynőket Olaszországból és Cyprusból hoztak be, s eleinte 200 márkával fizették darabját, most azonban már jó amerikai 1—5 dollárért is kapható.

A budapesti árutőzsde hivatalos árjegyzetei

1880. év okt. hó 14.

	Minőségi súly Hectoliterenként	Ára 100 klgr.-nak
Búza:	klgr.	frt. kr. frt. kr
Bánsági	72·8—74·6	
„	76·4—78·3	— —. — —
Tiszavidéki . . .	72·8—74·6	
„ . . .	76·4—78·3	12 40 12 70
Pestvidéki . . .	72·8—74·6	
„ . . .	76·4—78·3	12. 30 12 50
Fehérmegyei . . .	72·8—74·6	
„ . . .	76·4—78·3	12 85 12 15
Bácskai . . .	72·8—74·6	
„ . . .	76·4—78·3	9. 40 9 60
Rozs:		
Magyar	70 —72	9.50. 9 75
Árpa:		
Takarmány . . .	60 —62	6. 15 6. 40
Maláta	62 —68·7	7. 10 9. 20
Zab:		
Magyar	36·4—40·1	5 85. 6.10
Tengeri:		
Bánsági	— —	7 85. 8 70
Másnemű	— —	7. 75. 7 90
Repcze:		
Káposzta	— —	12 —. 12. —
Bánsági	— —	12 25 12. 75
Köles:		
Magyar	— —	5 75. 6 —
Szokvány:		
Buza tavaszra szállitandó . .	-------74·7	12 —. 12 05
Buza Szempt.—Októb. szállitandó	— —	12 85. 11 95
Rozs tavaszra szállit.	69·2-------	— —. — —
Tengeri Máj.—Jun. szállitandó .	— —	6. 50 6.55
Repcze káposzta Aug.—Szept. szállitandó . .	— —	12 —. 13. —
Repcze bánsági Jul.—Aug. szállitandó . .	— —	— —. — —
zesz (nyers) 100 százalékként	— —	—. 31 —. 32

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

BÉKÉSY KÁROLY.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

4791
1019

Pályázat.

A vajdahunyadi m. kir. vasmű orvosi állomás, melylyel évi ötszáz forint rendes fizetés, s az 5 illetőleg 10 évi ez állomáson feddhetlenül töltött szolgálat után járó nyugdijképes 100 és ismét 100 forintnyi fizetés felemelésre való igénnyel; természetbeni lakás hiányában a fizetés után járó 15 százaléknyi lakpénz, évi huszonhét köbméter tűzifa járaneóság és évi (115 frt 50 kr) száztizenöt frt 50 krnyi lótartási átalány a társpénztárból; valamint három forint ötven krajczár évi irodai átalány van összekötve.

Pályázni kivánók az orvosi tudománynak jó sikerrel való végeztét, gyakorlati jártasságot, hivatalos magyar nyelv s esetleg más hazai nyelvnek (románnak) birását hiteles igazoló bizonyitványokkal felszerelt folyamodványokat, az előljáró hivatalok, vagy ha ninesenek államszolgálatban, azon megye vagy város főispánja utján, melynek területén laknak, **négy hét** alatt, az alólirt m. kir. bányaigazgatósághoz terjesszék be.

Megjegyeztetik, hogy az orvostudori oklevél előnyt nyujt.

A m. kir. bányaigazgatóságától.

Kolozsvártt, 1880. évi október hó 5-én.

(419) 3—3

SÁRGA KRISTOF

fehérnemü és vászon-raktára

Kolozsvártt,

(belközéputcza, kisegitö alatt.)

Kül- és belföldi nagykereskedők és gyárosokkali egyenes összeköttetésemnél fogva azon kellemes helyzetben vagyok n. érd. vevőimnek kezesség mellett, legjutányosabb áron valódi árukkal szolgálni.

Raktáromban legnagyobb választékban kaphatók:

Férfi fehér-ingek, chiffon, cretton és madepolan szövetből, sima, himzett és redős gallérral, vagy a nélkül 85 krtól 3 frt 50 krig.

Férfi szines ingek, angol oxford, creton és madepolan szövetből 100 különböző mintára, jó szintartó 60 krtól 2 frt 60-ig.

Szines és fehér gyapju alsó-ingek és nadrágok 70 krtól 5 frtig.

Férfi alsó nadrágok (gatyák) mindennemü szabásu, legjobb len- és pamut vászonból 70 krtól 2 frt 50-ig.

Férfi legújabb gallérok és **kézelők** 4 rétü legjobb chiffon szövetből párja 40 kr.

Férfi szines-szélü selyem, — len és pamut **zsebkendők** szegve 6 darab egy kötegben 60 krtól 7 frtig.

Valódi len fehér zsebkendők 6 darab egy kötegben 1 frt 50 krtól 7 frtig.

Női ingek len és pamut vászonból, sima, himzett vagy redős 1 frtól 5 frtig.

Női háló réklik, 1 frtól 5 frtig, főkötők len és schiffon vászonból 40 krtól 80 krig. (79) 49—*

Női alsó szoknyák és **nadrágok** 90 krtól 7 frtig.

Női piquet réklik, nadrágok és **szoknyák**, 1 frt 50 krtól 5 frtig.

Függöny-neczek, gyapju pamut takarók, paplanok, madráczok, mely utóbbiakból különösen nagy raktárt tartok.

Legujabb szerkezetü **esőernyők**, 1 frt 40-től 15 frtig.

Fehér és szines **harisnyák**, gyapju, len, pamut és selyemből, párja 15 krtól 1 frt 50 krig.

Legujabb **nyakkendők, posztó, szavasbör** és **glace kesztyük, nadrágtartók, harisnya-kötők, órasinorok** stb. legjutányosabb árban.

Fehér és szines asztalnemü, mindenféle len és pamut vászon szin-tartó creton, oxford és madepolán,

szines ingszövetek

1000 különböző mintára 16 krtól 52 krig., 100 különböző fajtáju chiffon, creton és madepolan **fehér ingszövetek** 80, 155, és 170 centiméter széles 22 krtól 70 krig,

sima, himzett és redős

len és pamut ingbetétek 25 krtól 3 frtig. Len és chiffon himzett stráfok és betétek, kötő, varró, himző pamutok és czérnák, ujon szülöttek részére főkötők, réklik és takarók stb.

Továbbá elvállalok kiházasitás, vagy magán szükségre kivánt fehérnemüek pontos elkészitését; kitünő szabás és jó összeállitásra legnagyobb figyelem van forditva.

Megrendeléseket, nyak bőség, váll- és ujjahossza, papirszeleten pontos mértéke beküldése mellett saját felelősségemre azonnal teljesitek, mely esetben árát és fajtáját meghatározni kérem.

Bármely megrendelés ha nem tökéletesen kielégitő, az érte fizetett összeget visszaszolgálom, vagy másokkal kivánatra kicserélem.

Legfőbb törekvésem n. érd. vevőim bizalmát továbbra is kiérdemelni és azt megtartani

alázatos szolgája

Sárga Kristóf.

SZŐLŐ-ÖRLŐ GEPEK

rostálo szerkezettel

BOR-SAJTÓK

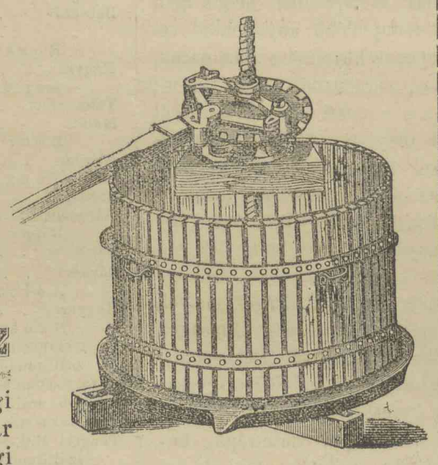

dus választékban,

az idei szürethez

ajánlja nagy raktárát

az első magyar gazdasági gépgyár, öszpontositott raktár és gépmühely erdélyországi fióktelepe

Walser Ferencz,

(410) 8—15 Kolozsvártt, belmonostor-uteza 12. szám.

Valódi minőségü

amerikai Petroleum, belföldi Petroleum, Ligroine,

Apolló- és Milly-gyertyák

Tisztitott lámpaolaj

legolcsóbban:

GERGELY FERENCZ-nél

412 Kolozsvártt, főtér 20. sz. 2—10

Több kiállitásnál kitüntetett.

BUDAPESTI BUTOROK.

Asztalos és kárpitos butorok

több száz szoba berendezésére

a legolcsóbb ár mellett és csak is solid és megbizható készitményü nagy készletben

Steinbach Sándornál

(312.) kárpitos és butorkészitő 10—10

Budapesten Ferencz-Józseftér 6 sz.

a lánczhid átellenében

Kiházasitás berendezéseknél, különös tekintetbe vétel.

Az ujonnan mérsékelt árjegyzék ingyen.

BUDAPESTI BUTOROK.

Több kiállitásnál kitüntetett.

Arlejtési hirdetmény.

A m. kir. távirdaintézet **1880-ik** évi oszlop-szükségletét irásbeli ajánlatok alapján szándékolván beszerezni; felhivatnak mindazok, kik az alább kimutatott oszlop-szükséglet akár egy, akár több tételének szállitására vállalkozni óhajtanának, hogy kellő bélyeggel ellátott irásbeli ajánlataikat legkésőbben **folyó évi október 31-én déli 12 óráig** a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszterium segédhivatali igazgatóságához (Budapest, Ferencz József-tér 10-ik szám) vagy valamelyik m. kir. távirdaigazgatósághoz nyujtsák be.

Szállitásra csak is az 1880-iki november 15-től 1881. márczius 15-ig egészséges fenyő-, tölgy- vagy ákácz törzsfából készitett, s az alább következő kimutatásban előirt mennyiségben 6 és fél méter (20 és fél láb) és 8 méter (25 láb) hosszuságú felső legvékonyabb végükön héj nélkül mérve legalább 13 centimeter (5 hüvelyk) átmérőjü, illetőleg 41 centimeter körforgatú ugyanott ék idomra levágott egyenes legalyazott s egész az ép fáig minden héjtól megtisztitott oszlopok ajánlhatók.

Előre is kiköttetik, hogy a fentebbi minőségek és méreteknek meg nem felelő oszlopok semmi szin alatt át nem vétetnek. Az alább következő kimutatásban meg vannak nevezve a leirási helyek, hová az oszlopok beszállitandók.

A szállitandó oszlopmennyiség legkésőbben **1881-ig év április 1-ig** a lerakási helyekre be kell, hogy szállitva legyen. Az egyes lerakási helyeken, hogy hová rakassanak le az oszlopok, ezt annak idején a szállitók megkeresésére az illető kir. távirdaigazgatóság jelölendő ki.

Ajánlkozók kötelesek 10 százalék bánatpénzt készpénzben vagy állampapirokban vagy biztositékul elfogadható magyar vasúti elsőbbségi kötvényekben a budapesti országos és kerületi kir. távirdpénztárnál, vagy más kerületi kir. távirda vagy adóhivatali pénztárnál letenni, és a letéti nyugtát ajánlathoz csatolni. A bánatpénz azon esetben, ha az illetőre nézve a fentebb megállapitott letétel nem volna könnyen lehetséges, rendes postai pénz- vagy értékpapir küldemény alakjában a szállitási ajánlathoz is hozzá csatolható.

Ajánlkozni kivánó közvagyonnal biró községek azon előnyben részesittetnek, miszerint ajánlataik elfogadtatnak, még akkor is, ha azok a magánzókra nézve előirt bánatpénz helyett egy, a bánatpénz kétszereséről kiállitott az előljáróság által aláirt az illető felettes hatóság által megerősitett biztositó nyilatkozattal, melyben a biztositékul lekötendő birtok vagy vagyon meg kell hogy nevezve legyen — szereltetnek föl.

Az irásbeli ajánlatban határozottan megnevezendő, mely lerakási helyekre, minemü fából való és hány darab oszlopot kiván ajánlkozó szállitani.

Az ajánlatban az egységi árak betükkel és számokkal kiirandók, valamint az is határozottan nyilvánitandó, hogy ajánlkozó a jelen hirdetményben foglalt feltételeket ismeri és kötelezőkül elfogadja.

Azon esetre, ha ajánlkozó csakis az ajánlatában felvett egész mennyiséget lenne hajlandó szállitani és nem egyszermind az abban foglalt egyes vagy bizonyos tételeket külön is, azt ajánlatában határozottan ki kell, hogy fejezze, ellen esetben ajánlata az egyes tételek külön szállitására nézve is kötelezőnek fog tekintetni.

Az irásbeli ajánlat lepecsételt boritéka: „Ajánlat távirda-oszlop szállitására" felirattal látandó el és a boritékon megnevezendő a a bánatpénz minősége és értéke.

A kitüzött hadáridőnél később beérkező vagy a kellő bánatpénzzel, illetőleg az arról szóló nyugtával a községek részéről a kellőleg kiállitott nyilatkozattal el nem látott irásbeli ajanlatok nem fognak tekintetbe vétetni.

Az 1880. évi oszlopszükséglet a következő:

Tétel	Lerakási hely	Darab 6·5 méter hosszú	Darab 8·0 méter hosszú
	I. Budapesti kerület.		
1	Budapest oszt. áll. vasut pályaudvar	110	320
2	Esztergom-Nána „	10	240
3	Érsekujvár „	30	230
4	Szempez „	—	160
5	Pozsony oszt. áll. vasút „	—	180
6	Czegléd „	—	360
7	Szolnok „	170	120
8	Budapest m. áll. vasút pályaudvar	—	220
9	Losonez „ „	205	45
10	Balassa-Gyarmat	80	—
11	Léva	110	—
12	Verebély	135	—
13	Nyitra	120	10
14	Vágbeszterce	135	10
15	Lipótvár pályaudvar	120	—
16	Baán	—	160
17	Privigye	70	5
18	Nagy-Szombat pályaudvar	110	10
19	Vágujhely „	40	10
20	Zólyom „	500	65
21	Feled „	190	10
22	Rozsnyó „	200	20
23	Brezova	40	—
24	Zsolna pályaudvar	45	10
25	Rózsahegy „	145	35
26	Kézsmárk	80	—
27	Igló pályaudvar	100	20
28	Turdossin	235	—
29	Buda pályaudvar	25	120
30	Győr „	40	360
31	Kis-Czell „	120	35
32	Uj-Szöny „	330	180
33	Székesfehérvár pályaudvar	—	180
34	Keszthely „	—	360
35	Sümeg	110	5
36	Veszprém pályaudvar	235	30
37	Adony	—	95
38	Paks	—	80
39	Tolna	—	110
40	Duna-Székcső	—	95
41	Villány pályaudvar	15	120
42	Pécs „	120	30
43	Kaposvár „	450	—
44	Mohács „	—	70
45	Sorokśár	90	—
46	Kunszentmiklós	90	—
47	Kiskörös	100	—
48	Szombathely	535	80
49	Nagy-Kanizsa	620	210
	II. Kassai kerület:		
	Füzesabony pályaudvar	165	55
50	Miskolcz gömöri pályaudvar	75	5
51	Miskolcz tiszai pályaudvar	—	60
52	Kassa „	285	240
53	Abos „	390	130
54	Nagymihály „	460	80
55	Csap „	800	120
56	Királyháza „	625	45
57	Nyiregyháza „	90	70
58	Nagy Károly „	205	30
59	Püspök-Ladány „	90	220
60			
	III. Kolozsvári kerület:		
	Csucsa pályaudvar	65	205
	Gyéres „	—	385
61	Kis-Kapus „	50	200
62	Válaszút	—	60
63	Sósmező	80	—
64	Kisnyires	80	—
65	Bethlen	100	—
66	Beszterce	110	—
67	Teke	80	—
68	Borgó Prund	110	—
69	Balavására	60	—
70	Maros-Ludas pályaudvar	95	10
71	Piski „	170	190
72	Soborsin „	—	370
73	Sárkány	130	—
74	Székely-Keresztur	80	—
75	Székely-Udvarhely	100	—
76	Csikszereda	140	—
77	Csik-Szt-Domokos	100	—
78	Gyergyó-Szt-Miklós	190	—
79	Gyergyó-Ditró	80	—
80	Földvár pályaudvar	100	—
81	Sepsi-Szt.-György	100	—
82	Kézdi-Vásárhely	160	—
	IV. Temesvári kerület:		
83	Szeged osztr. áll. vasút pályaudvar	10	310
84	Szeged alföld „ „	300	20
85	Temesvár józsefvárosi „	490	750
86	Vojtek „	350	60
87	Csaba „	390	310
88	Zombor „	310	50
89	Ó-Becse	340	60
90	Uj-Becse	50	—
91	Nagy-Becskerek.	150	—
92	Ó-Moldova.	450	—
93	Pancsova.	90	50
94	Ujvidék		50
95	Kalocsa		—
96	Baja	60	60
97		60	
	V. Zágrábi kerület:	—	
98	St. Roch	120	—
99	Gospic	120	—
100	Zumalegua	100	—
101	Zeng	100	—
102	Portoré	100	—
103	Tonin pályaudvar	80	100
104	Károlyvaros „	—	100
105	Zágráb „	60	340
106	Zakany „	100	—
107	Varasd	80	—
108	Gradec pályaudvar	210	—
109	Szt.-György	170	—
110	Sziszek pályaudvar	160	120
111	Jassenovac	50	120
112	Ujgradiska	90	50
113	Bród pályaudvar	90	—
114	Novska	100	—
115	Daruvár	350	—
116	Eszék pályaudvar	80	180
117	Vukovar „	—	100
118	Illok	160	45
119	Karlócza	119	40
120	Mitrovic	90	120
121	Zupanje	90	—
122			

Budapest, 1880. október hó 6-án.

Utánnyomás nem dijaztatik.

Nyomatott a „KELET" nyomdájában Kolozsvártt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.